

به نام خداوند
جان و خرد

استاد

استایش نامه‌ی
پندار و گفتار و کردار نیک

به همراه شرح و تفسیر واژگان
پژوهشی در باره‌ی نیروهای صلح و پلشت در اوستا
و جدول کامل دوره‌های ریختی در ایران

گردآوری و تدویر
دکتر مهدی داودی

از گزارش پروفیسور ابراهیم پورداود

عنوان قراردادی	: اوستا . فارسی . برگزیده
عنوان و نام پدیدآور	: اوستا : ستایش‌نامه‌ی پندار، گفتار و کردار نیک به همراه شرح و تفسیر واژگان پژوهشی دربار‌هی نبروهای نیک و پلشت.../مهدی داوودی؛ گزارش ابراهیم پورداود.
مشخصات نشر	: تهران: سایه نیما، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری	: ۵۷۲ ص: جدول.
شابک	: 978-964-2593-29-3
وضعیت فهرست نویسی	: فیفا
موضوع	: اوستا
شناسه افزوده	: داوودی، مهدی، ۱۳۵۸ -
شناسه افزوده	: پورداود، ابراهیم، ۱۲۶۴ - ۱۳۴۷، مقلمانویس
رده‌بندی کنگره	: PIR۱۴۹۱۳۹۰
رده‌بندی دیویی	: ۸۱۰/۰۱
رده‌بندی کتابخانه ملی	: ۲۳۲۵۲۶۸

ستایش‌نامه‌ی پندار، گفتار و کردار نیک
به همراه شرح و تفسیر واژگان
تألیف و گردآوری: دکتر مهدی داوودی
ناظر فنی چاپ: مجتبی طلوعی جدی
مدیر تولید: حسن ساسانی
حروفنگاری و صفحه‌آرایی: علم روز
لیتوگرافی، چاپ و صحافی: باغ هنر (۸۸۹۴۷۹۹۷)
تیراژ: ۱۰۰۰ (نسخه؛ چاپ اول: ۱۳۹۳)
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۵۹۳-۲۹-۳

آدرس: تهران، م انقلاب، خ انقلاب، خ ۱۲ فروردین
خ وحید نظری غربی، پ ۹۹، واحد ۹
۶۶۹۷۰۸۸۴-۶۶۹۷۵۰۳۵
www.mahanketab.ir

فهرست مطالب

۵	مقدمه
۹	از زرتشت تا زرتشتی گو
۱۹	پیشگفتار (از پروفیسور ابراهیم رود)
۲۹	دفتر یکم: گائاها
۳۳	آهنود گائا
۶۱	اشنود گائا
۶۹	سپتمد گائا
۸۳	وهوخشتر گائا
۹۱	وهیشوایشتر گائا
۹۷	دفتر دوم: یسنا
۱۱۹	دفتر سوم: یشتها
۱۲۵	آبان یشته
۱۵۹	هرمزد یشته
۱۷۱	تیر یشته
۱۸۵	مهر یشته
۲۲۳	فروردین یشته
۲۵۳	بهرام یشته
۲۷۱	زامیاد یشته
۲۹۳	دفتر چهارم: وندیداد

۲۹۷	درباره‌ی فرگرد چهارم
۲۹۹	فرگرد چهارم: درباره‌ی وظایف مزدیستان
۳۰۴	درباره‌ی فرگرد پنجم
۳۰۵	فرگرد پنجم: درباره‌ی دوری از آلائش جهان
۳۱۱	دفتر پنجم: ویسپرد
۳۱۹	ملحقات ویسپرد (آفرین پیغمبر زرتشت، آتش، هفت کشور و سوگندنامه)
۴۱۷	فتر ششم: خُرده اوستا
۴۲۱	آفرینگان گاناها
۴۲۷	آفرینگان گمنار
۴۳۵	آفرینگر ریشتو
۴۴۱	دوازده فرس اوستا
۴۴۵	نیروهای نیک اوستا
۵۲۱	نیروهای پلشت در اوستا
۵۳۹	جدول نام روزهای ماه در ایر
۵۴۳	جدول دوره‌های تاریخی در ایر
۵۷۱	منابع و مآخذ

مقدمه

نام «اوستا» در زبان فارسی دارای اشکال عدیده می‌باشد از این قبیل: اوستا، ایستا، استا، وستا، اوستا، اوستا، اما آنچه معمول‌تر از همه است «اوستا» می‌باشد که از کلمه‌ی پهلوی «اوستاک» گرفته شده است.

پروفسور «گلدنر» از «سنسکرت در آس» نقل کرده که کلمه‌ی «اوستا» یا «اوستاک» پهلوی از کلمه‌ی «upa-sta» مشتق است که معنی آن اساس و بنیان و متن اصلی می‌باشد. این کلمه را پروفسور «بارتولومه» و پروفسور «ویسباخ»^۱ در اوستا و خط میخی هخامنشیان به معنی «پناه و یاوری» گرفته‌اند. در تفسیر پهلوی «اوستا»، کلمه‌ی یادشده «اسپتا»^۲ در زبان ارمنی آن را از ایران به عاریت گرفته، «اسپن» گفته‌اند که به معنی «اعتقاد» است. غالباً «اوستا» را با کلمه‌ی «زند» یکجا آورده و «زند اوستا» می‌گویند. عبارت است از تفسیر پهلوی که در عهد ساسانیان به «اوستا» نوشته‌اند. خود کلمه‌ی «زند» که از «آزنتی»^۳ که در یسنا استفاده شده است و به معنی «شرح و بیان» است، مشتق می‌باشد. «پازند» عبارت است از شرحی که از برای «زند» نوشته‌اند و زبان پاک‌تر از پهلوی می‌باشد؛ هژوارش - یعنی لغاتی که سامی [آرامی] نوشته می‌شد و پهلوی تلفظ می‌کردند - در آن راه ندارد و نیز به کُتبی که به زبان خالص و به

خط معمولی کنونی ایران نوشته شده باشد «پازند» می‌توان گفت.

«ناصر خسرو» می‌گوید:

ای خواننده کتاب زَند و پازند زین خواندن زند تا کی و چند
دل پر ز فضول و زند بر لب زرتشت چنین نوشته در زند

تشخیص زمان و قدمت اوستا

تعیین زمان و قدمت «اوستا» بسته به تعیین زمان «اشو زرتشت» است. چون هنوز هیچ یک از ایرانشناسان تاکنون موفق نشده‌اند که زمان «اشو زرتشت» را دقیقاً تعیین کنند. بنابراین زمان نگارش «اوستا» نیز نامعلوم است. در سنت شاه‌های دینی زرتشتیان آمده است که «اوستا» را به خط زرین بر روی دیوار به صورت گاو دباغی شده نوشته و در «دژنِشت»^۱ نهاده بودند.

«اوستا»ی روزگار ساسانی ۳۴۵۷۰ واژه و «زند» [گزارش پهلوی] آن ۲۰۹۴۲۰ واژه برآورد شده و «اوستا» ۸۳۰۰۰ واژه برای ما بجا مانده است.^۲

در «اوستا» نه از «ماد»‌ها اسم برده شده و نه از «پارس»‌ها. ساکنین ایران هنوز «آریا» نام دارند و مملکت آنان سرزمین «آریا» خوانده می‌شود. همچنین در هیچ جای «اوستا» از همدان اکباتانا که از قرن هفتم پیش از میلاد پایتخت ایران و شهر معروف دنیا بود اسمی نیست. گذشته از پایتخت بودن «اکباتانا» به قول «پلوتارک»^۳، شهر مذکور، مرکز روحانیت ایران قدیم و اقلایک^۴ «ها» بود.

۱. دبیرخانه یا کتابخانه‌ی شاهنشاهی است.

۲. جلیل دوستخواه؛ اوستا: نامه‌ی مینوی آیین زرتشت با گزارش استاد ابراهیم پورداود، تهران: مروارید، ۱۳۶۶، ص ۹.

۳. مُخفف «اثریاناوتجا»: سرزمین اصلی آریایی‌ها که بر اساس اسناد و منابع معتبر، آریایی‌ها از آنجا کوچ کرده‌اند.

۴. از مورخان مشهور یونان باستان.

۵. مَع: روحانی یا عالم زرتشتی.

در اصل، از شهرهای قدیم فقط از «بابل» و «نینوا» اسم برده شده است. در سراسر «اوستا» شرح کاملی است از یک قوم بسیار ساده و از زندگانی اولیه‌ی آنها یعنی «آریایی»‌ها. به قول مستشرق معروف «هلاندی تیل» Tiele زمان «اوستا» را پایین‌تر از هشتصد سال پیش از مسیح نمی‌توان قرار داد. نظر به قدمت زبان «گاتها» این جزء از «اوستا» را باز باید چندین صد سال دیگر بالا برد. در «گاتها» اسم خداوند «مزدا اهورا» می‌باشد و بسا این کلمه جدا از هم در استفاده شده است. قرن‌ها لازم بود تا آن که این دو کلمه به هم پیوسته ترکیب «اهورمزد» بگیرد؛ که از سال ۵۲۰ پیش از میلاد مسیح، غالباً در کتیبه‌های «داریوش اول» عنوان شده و یا شکل «اهورمزد» که در سایر قسمت‌های «اوستا» آمده است تعیین زمان زبان «اوستا» غیر ممکن است. بطور یقین می‌توان گفت که این زبان در دو هزار سال پیش، از میان رفته و در هیچ‌جا رایج نبوده است.

تاریخ جمع‌آوری اوستا پس از استیلای اسکندر است. طبق کتاب «دینکرد»^۱؛ بیست و یک «نُسک»^۲ اوستا را «زرتشت سپیتمان» به «گشتاسب» داد و بنا به سنت دیگر به «دارا» سه نسخه از آن یکی در خزانه «شاپیگان»^۳ و دیگری در «دژنپشته» موجود بود. مجموعاً «اوستا» هزار فصل داشت. «اسکندر مقدونی» وقتی که تخت جمشید را آتش زد کتاب مقدس نیز با آن سوخت. نُسک‌های دیگر را یونانیان از «شاپیگان» برگرفته به زبان خود ترجمه نمودند. «ولخش اشکانی»^۴ فرمان داد تا «اوستا»ی پراکنده و پریشان را از تمام شمال‌های

۱. دینکرد کتابی است در خصوص تاریخ، ادبیات، سنت و رسوم آیین زرتشتی که «آترقرن یغ» پسر «فرخ‌زاد» در عهد خلافت «مأمون» [۱۹۸-۲۱۸ ه. ق] در بغداد شروع به جمع‌آوری آن نمود و موبدی دیگر به نام «آتریت» پسر «هومت» آن را به انجام رسانید.

۲. نُسک مضموم یا نسک مفتوح که در فرهنگ‌ها به معنی «عَدَس» است اشتباه نشود.

۳. احتمالاً به معنی «دفترخانه» بوده است.

۴. «دارمستتر» گمان می‌کند که «ولخش نخست» باشد که از سال ۵۱ تا ۷۸ میلادی سلطنت کرد.

ایران جمع‌آوری کنند، پس از آن «اردشیر پاکان»، هیربدان هیربد، «تنسر»^۱ را به دربار خویش خواند و به او گفت تا «اوستا» را تنظیم سازد. «شاپور یکم» نیز آنچه از «اوستا» در خصوص پزشکی، جغرافیا، ستاره‌شناسی و فلسفه در یونان و هند و جاهای دیگر دنیا پراکنده بود بدست آورده به «اوستا» افزود. «آذربد مهراسپندان» در زمان پادشاهی «شاپور دوم» به مندرجات اوستا سندیت داده تا از قوانین مملکت شناخته شود. بعد از «آذربد مهراسپندان» نیز تفسیر وی افزوده گردید.

اما «اوستایی» که امروز در دسترس ما قرار دارد شامل پنج بخش به نام‌های «سپند، گاتها، وِسپرَد، وندیداد و خرده اوستا» است. در این کتاب به صورت اجمالی گزیده‌یی از این پنج بخش به شیفتگان حقیقت و راستی تقدیم می‌گردد. ربای و بخش‌های «اوستا» جداگانه توضیحاتی در ابتدای گزیده‌ها آمده است که به سطرتهای خواهد گذشت.

ناگفته نماند این کتاب هدف نگارنده، تحقیق و پژوهش در متن «اوستا» و بازشناختن اجزاء آن بر یکدیگر و شرح ویژگی‌های تاریخی، ادبی و زبانشناختی آن نیست. مقصود آنست که برگزیده‌یی از «اوستا» به زبانی ساده و روشن در دسترس خوانندگان پارس‌زبان قرار گیرد و فرازهایی از اندیشه‌ی عرفانی و پرفروغ «اشو زرتشت» و جهان‌بینی که ایرانی برای میهن‌پرستان واقعی به نمایش گذاشته شود.

در آخر از همه‌ی کسانی که در تهیه‌ی منابع و تألیف این مجموعه یاریام نموداند کمال تشکر و قدردانی را دارم. امید که تلاش نگارنده تا حدی مؤثری باشد در جهت پویایی و نگاهبانی اندیشه‌ی پاک نیاکانمان؛ ای‌دون و ایدمتر باد!

درمهرماه
تهران: آبان ۱۳۸۹

۱. به گفته‌ی «مسعودی» در «مروج الذهب» او از ابناء ملوک الطوائف بود، پدرش در فارس شهریاری داشت؛ ولی «تنسر» از آن چشم پوشید و زهد و تقوا اختیار کرد. «تنسر» در گسترش سلطنت «اردشیر» خدمات شایان نمود از منابع تاریخی عصر ساسانی استنباط می‌شود که وی در ارائه و تبلیغ مذهب مئی سخت متعصب بوده است برای آگاهی بیشتر نگاه کن به: آرتور امانوئل کریستینسن؛ ایران در زمان ساسانیان تهران: امیرکبیر، ۱۳۸۵.